

Desmuntant la neutralitat de l'Organització Mundial de la Salut

Laia Altarriba (amb l'assessorament de Joan Benach)

Un dels organismes recurrents per tal de prendre el pols a la salut de la població del planeta és l'**OMS (Organització Mundial de la Salut)**. Per a la redacció dels articles d'aquest bloc sobre desigualtat en salut hi hem recorregut una vegada i una altra. **En l'imaginari col·lectiu, els organismes internacionals tenen una connotació de neutralitat i de buscar el bé comú perquè estan participats per governs de colors molt diversos.** Es tracta d'una creença reforçada pels grans mitjans de comunicació. Però fins a quin punt és certa aquesta afirmació?

Ens endinsem en aquest organisme per saber qui marca les seves polítiques i el pes creixent que hi tenen les empreses i fundacions privades.

El finançament de l'OMS

L'OMS és l'autoritat directiva i coordinadora en assumptes de sanitat internacional en el sistema de les Nacions Unides. Amb un pressupost anual de 3.977 milions de dòlars, els seus àmbits d'activitat principals són les malalties transmissibles i no transmissibles; la preparació, vigilància i resposta a les crisis; la promoció de la salut durant tot el cicle de la vida; els sistemes de salut, i els serveis institucionals. Tot i que el pressupost amb què treballa és una quantitat moderada (si la comparem amb altres organismes, per exemple, la Generalitat de Catalunya tenia un pressupost per al 2015 de 22.481 milions d'euros), **la seva acció és rellevant perquè pauta l'agenda de prioritats i inversions en salut a nivell mundial.**

I qui determina les prioritats d'aquest organisme? A l'Assemblea general de l'OMS hi participen tots els estats que en formen part a partir del principi "un membre, un vot". I aquesta assemblea decideix a què es destinen les quotes obligatòries que paga cada estat. **Però tots aquest diners només sumen una quarta part dels ingressos de l'OMS.** Les altres tres quartes parts del pressupost es cobreixen amb les anomenades aportacions voluntàries, que es destinen a projectes concrets i que les aporten governs i també fundacions i empreses privades. Cada donant decideix a quin projecte destina els diners. Així que només tiren endavant els que troben prou finançament.

Segons les dades que publica la mateixa OMS a la [seva pàgina web](#), el 2014 els donants voluntaris van aportar en total **2.695 milions de dòlars**. D'aquests, 1.407 milions provenien d'estats (una mica més de la meitat), 360 milions d'organismes internacionals (fons especials, oficines i programes de l'ONU, la Comissió Europea i el Banc Mundial) i tota la resta, 928 milions, **sobretot de fundacions, entitats caritatives i companyies privades.**

Les companyies que condicionen les campanyes de l'OMS

Quines són aquestes companyies que decideixen fer donatius per influir sobre la sanitat i la salut de la població mundial? [Hem rastrejat](#) les 25 que el 2014 van donar més d'un milió de dòlars cada una a l'OMS. Les que més hi aporten són fundacions i entitats caritatives, principalment amb seu als EUA. Estan encapçalades per la **Fundació Bill i Melinda Gates**, del president de **Microsoft**, i en segon lloc hi trobem un fons públic-privat finançat principalment per entitats bancàries.

Posant la lupa sobre la llista de donants, també destaca que n'hi ha set que figuren entre **les principals empreses farmacèutiques mundials** (i hi aporten un total de 59,1 milions de dòlars) i dues fundacions que tenen entre els seus principals contribuïdors empreses que **produeixen i comercialitzen medicaments** (amb una aportació conjunta de 12,5 milions de dòlars). **Les donacions a l'OMS són la xocolata del lloro per a aquestes grans empreses.** És evident si fem una repassada als seus beneficis en concloure el 2014:

Aportacions farmacèutiques OMS
Create your own infographics

També crida l'atenció el fet que hi figurei la plataforma caritativa de l'OPEP, que és l'organització que agrupa els principals països productors de petroli. I que també hi hagi una organització benèfica que inverteix en accions de la Coca-cola, IBM o Novartis.

Donants que fan negoci de les alertes de l'OMS

Que l'augment d'aquestes aportacions privades és l'objectiu de l'OMS per tenir més recursos ho revelaven en un [informe](#) fruit d'un sondeig intern, on explicaven que la majoria d'estats que en formen part estan **“a favor de diversificar les fonts de finançament i trobar nous donants, així com de buscar la manera d'atraure més recursos del sector privat”**. Conscients, però, que aquestes inversions són una aportació que pot esdevenir enverinada, al mateix text advertien en relació a les noves fonts d'ingressos, que **“cal evitar que distorsionin les prioritats de l'Organització i que la independència d'aquesta es vegi compromesa”**.

Precisament, el passat mes d'octubre, l'economista colombià **Germán Velásquez**, que ha estat dirigint durant 20 anys el **Departament de Patents i Medicaments Essencials de l'OMS**, va [alertar](#) que l'OMS s'està privatitzant: **“L'OMS travessa una profunda crisi per la pèrdua del seu caràcter públic; està morint lentament i està en perill”**. Velásquez acompanyava la denúncia de diverses situacions en què assegura que l'OMS ha actuat responnent a interessos privats, com per exemple la resposta d'aquest organisme davant les crisis de 2005 i 2009 relacionades a dues suposades pandèmies de grip i al medicament Tamiflu.

En el primer cas, el 2005, George Bush, president dels EUA va alertar que moririen dos milions de persones al seu país a causa de la grip aviària. I davant d'aquesta alerta, el govern de Washington va adquirir 20 milions de dosis de Tamiflu, el medicament [que recomanava](#) l'OMS per fer front a la grip aviària. **Finalment només van morir 300 persones arreu del món (cap de les quals als EUA) per culpa d'aquesta malaltia, que l'OMS va convertir en alerta mundial.** El 2009 es va repetir una situació similar amb la grip A i el Tamiflu. Velásquez recorda que aleshores l'OMS també va advertir sobre el risc potencial d'aquesta malaltia i la baixa mortalitat que va provocar: **“El 90% de les vacunes que la immensa majoria dels països occidentals van comprar per a la grip A es van incinerar”**. Els fabricants farmacèutics **Roche** i **Glaxo** (tots dos finançadors de l'OMS) van obtenir enormes quantitats de beneficis gràcies a la venda d'antivirals que mai es van arribar a fer servir.

Les empreses mineres i l'ebola

Un altre exemple del paper controvertit dels donants privats de l'OMS el trobem en la crisi d'ebola que ha patit l'Àfrica Occidental des del 2014. **L'OMS va destinar recursos econòmics i humans amb l'objectiu d'aturar l'expansió de la malaltia i tractar els malalts.** Com fa habitualment davant de crisis sanitàries, va fer una crida als donants per obtenir finançament i, entre d'altres, hi [van respondre](#) positivament diverses empreses mineres que extreuen la base del seu negoci del subsòl africà.

Entre aquestes, hi destaquen la companyia internacional **Rio Tinto**, la sudafricana **Société Anglogold Ashanti De Guinee** i la **Société Des Mines De Fer De Guinee**. Les tres companyies tenen en comú que tenen mines a **Guinea**, un dels països més colpejats per l'ebola. Segons també denuncia el colombià Germán Velásquez en relació a la crisi de l'ebola, les actuacions de l'OMS no van encaminades a buscar **"l'arrel del problema"**, que assegura que **"en aquest cas podria estar en l'agressiva indústria minera que va destruir boscos a on va començar el brot i va poder trencar l'equilibri ecològic amb les conseqüències sabudes"**.

Fins a quin punt la participació cada vegada major de companyies privades permet a l'OMS de treballar per aconseguir el bé comú?